

Олександр Гончаров (м. Київ)

“КРУГЛІ СТОЛИ” З ПРОБЛЕМ КИЄВОЗНАВСТВА

Вже другий рік поспіль з ініціативи Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України в стінах Центру позашкільної роботи “Північне сяйво” Святошинської райдержадміністрації м. Києва проводяться “круглі столи” з проблем киевознавства (перший відбувся 10 грудня 2010 р., другий – 23 грудня 2011 р.). Особливістю цих заходів є те, що вони збирають разом представників різних установ та організацій для обговорення широкого кола питань, пов’язаних із вивченням та викладанням киевознавства в закладах освіти, наукових установах, бібліотеках, архівах і музеях, формулювання наявних проблем та шляхів їх розв’язання.

У Центрі позашкільної роботи працює кабінет краєзнавства – відомий у столиці осередок накопичення, вивчення, узагальнення та пропаганди наукових знань з історичного, географічного, літературного киевознавства. Щороку тут одержують десятки консультацій педагоги, учнівська та студіююча молодь, представники громадськості. Функціонує й Святошинський музей історії – єдиний на сьогодні в Києві музейний заклад, що комплексно досліджує й наочно демонструє історичну біографію одного адміністративного столичного району. Ініціатор його створення – методист ЦПР Сергій Вакулишин, котрий також очолює Святошинський районний осередок Національної спілки краєзнавців України. Діяльність осередку одержала високу оцінку на IV з’їзді НСКУ.

Ініціюючи “круглі столи”, керівництво столичної організації Спілки мало на меті поглянути на стан киевознавства в цілому, висвітлити досвід і виявити проблеми, прослідкувавши, по можливості, весь ланцюжок краєзнавчої роботи – від позашкільних закладів освіти до наукових установ. Не безпідставними виявилися також сподівання, що досвід учасників цих заходів, бачення ними нинішнього стану киевознавства, конкретні пропозиції допоможуть ще молодій міській краєзнавчій організації спланувати свою роботу на ближчу й більш далеку перспективу, розпочати конкретні кроки в її діяльності на благо розвитку краєзнавства в столиці.

Окрім представників Національної спілки краєзнавців України та її Київської міської організації, які брали участь в організації цих заходів (член президії правління НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України Володимир Дмитрук; член правління НСКУ, голова правління КМО НСКУ, доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка Олександр Гончаров; заступники голови правління

КМО НСКУ: Сергій Вакулишин та Наталія Терес – доцент історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка; відповідальний секретар КМО НСКУ, молодший науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України Олена Соболева), активними учасниками дискусій за круглим столом були: Сергій Карамаш – старший науковий співробітник Державного архіву міста Києва, Світлана Бабушко – завідувач кафедру іноземних мов Інституту туризму Федерації профспілок України та Людмила Соловей – старший викладач кафедри іноземних мов цього ж навчального закладу, Надія Голота – директор 297-ї столичної школи, Володимир Семенюк – завідувач відділу Міжнародного центру дитячо-юнацького туризму (МЦДЮТ), Надія Грищенко – завідувач відділу краєзнавчої літератури та бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки м.Києва, киевознавець Василь Галайба, вчителі, аспіранти.

Концептуальним баченням розвитку киевознавства в межах загальноукраїнських краєзнавчих студій вирізнялися доповіді С. Вакулишина, котрий, зокрема, зазначив, що проблема розвитку наукового киевознавства є сьогодні актуальною не лише для вузьких спеціалістів у цій сфері, але й для широкого загалу. Нині можна зустріти непоодинокі випадки некомпетентності як з боку туристичних організацій, так і з боку засобів масової інформації у висвітленні питань історії та культури міста Києва. Ця проблема набуває особливо негативного значення з огляду на наближення чемпіонату Євро-2012, адже недостовірні і неперевірені факти потрапляють до довідкових видань, які мають формувати образ нашої держави серед іноземців. Було запропоновано залучати провідних вчених, киевознавців до рецензування рукописів науково-популярної, дидактичної, довідкової літератури

києвознавчої тематики. С. Вакулишин представив на обговорення ексклюзивні розробки для педагогів-організаторів, класних керівників, керівників факультативів, організаторів навчальної практики учнів ЗНЗ – навчальні та пошукові програми, ігрові комплекси тощо. Він також презентував зміст довідника “Київ. ХХ ст.”. Авторський словник містить 130 позицій у першому блоці (події, установи, об’єкти, явища) та 275 – у другому (персоналії). Присутні висловили свої думки щодо концептуального бачення довідника. Підкреслювалось, що особливо слід акцентувати увагу на тому матеріалі, котрий не увійшов у попередні енциклопедичні довідники 80-х років

це не виключає необхідності ґрунтовного вивчення історії районів Києва і підготовки відповідних праць. В. Галайба розповів про досвід пошукової роботи краєзнавців минулого століття, акцентував увагу на такому перспективному виді дослідження, як мікроісторія одного будинку тощо. Києвознавець також вказав на вкрай незадовільний стан охорони пам’яток у місті Києві, зокрема руйнування казармених споруд на вул. Літній.

Обговорювались також питання покращення туристично-екскурсійної роботи з молоддю. О. Гончаров зазначив, що досвід спілкування з учнями та студентами свідчить про їх недостатню обізнаність з пам’ятками столиці. Потрібно сприяти по-

минулого століття. Знайшла підтримку спрямована на покращення наукової роботи пропозиція О. Гончарова щодо більш активної популяризації наукового журналу “Краєзнавство” серед наукової та педагогічної громадськості столиці, започаткування в подальшому окремої рубрики “Києвознавство”. В перспективі можна було б заснувати окреме науково-популярне видання киевознавчого спрямування. Учасники останньої зустрічі підтримали пропозицію С. Вакулишина про те, що оскільки на сьогодні не існує загального довідника про найвизначніших киевознавців, то в плани діяльності організації можна було б включити укладання такого видання, в нагоді може стати база даних, напрацьована відділом краєзнавчої літератури та бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки. В. Дмитрук проінформував присутніх про розпочату співпрацю Київської міської державної адміністрації з Інститутом історії Національної академії наук України з підготовки академічного, презентаційного та дитячого видання “Історія Києва”. Проте

кращенню ситуації, зокрема зробити свій внесок у розробку екскурсійних маршрутів, тим більше що такий досвід мають викладачі вищих навчальних закладів, працівники закладів позашкільної роботи (МЦДЮТ та ін.) Н. Голота наголосила на важливості координації діяльності загальноосвітніх закладів та місцевих центрів дитячого туризму. Розповіла про досвід проведення для школярів середнього та старшого віку орієнтування на місцевості. Викладачі Інституту туризму ФПУ С. Бабушко та Л. Соловей поділилися досвідом роботи зі студентами, зокрема проведення виїзних практичних занять з краєзнавства, інтерактивних занять, в яких поєднується вивчення англійської мови професійного спрямування з краєзнавчою роботою. Так, наприклад, підготовка в процесі занять екскурсії-прогулянки річковим трамвайчиком по Дніпру – прекрасна нагода для вболівальників футбольних команд упродовж Євро-2012 в Україні, гостей міста та й самих мешканців Києва не лише побачити неповторну красу міста, його визначні пам’ятки, але й просто відпочити.

Розглядалися також питання, пов'язані із проблемами столичної топонімії. Зокрема було підтримано пропозицію С. Вакулишина про доцільність перейменування вулиці Щербакова на проспект І. Сікорського та ін.

Розгляд учасниками круглих столів питань сучасного стану розвитку краєзнавства в столиці засвідчило наявність значного досвіду, накопиченого у цій сфері закладами освіти, науковими установами та мистецько-культурними закладами м. Києва, окремими киевознавцями. Водночас обговорення виявило низку проблем: відсутність достатньої координації наукових, громадських та освітянських форм краєзнавства в Києві; недостатність узагальнення та поширення кращого досвіду, форм краєзнавчої роботи; відсутність системного підходу у вивченні рідного краю, що проявляється в усьому ланцюжку краєзнавчої роботи – від позашкільних закладів освіти до вищих навчальних закладів. У зв'язку з цим були ухвалені й інші конкретні пропозиції щодо покращення краєзнавчої роботи в столиці. З метою посилення співробітництва між установами і організаціями в галузі киевознавства, покращення інформованості про заходи, які проводяться у цій сфері, Київській міській організації Національної спілки краєзнавців України рекомендовано створити власний веб-сайт, який би широко висвітлював досвід краєзнавчої роботи столичних установ та організацій, розміщував методичні матеріали тощо. У сфері позашкільної роботи, шкільної та вищої освіти з метою активізації екскурсійної роботи з учнями та студентами, ознайомлення їх з історико-культурною спадщиною, пам'ятками природи тощо запропоновано розпочати розробку серії екскурсійних маршрутів. В перспективі видати путівник по Києву, по окремих районах та околицях Києва. Приділяти увагу діяльності шкільних та вузівських музеїв. Організувати конкурс на кращий громадський музей столиці. Певний досвід такої роботи було отримано в ході проведення ініційованого Національною спілкою краєзнавців України Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей країни (2009 р.). У сфері вищої освіти актуальним залишається підготовка базового підручника з киевознавства для вищих навчальних закладів Києва, навчального посібника з проблем культури Києва, розробка та читання курсів з киевознавства, спецкурсів з окремих його аспектів, розробка актуальних тем бакалаврських, дипломних, магістерських та дисертаційних досліджень з проблем киевознавства,

організація краєзнавчих студентських гуртків. Бажане також залучення провідних вчених, киевознавців до читання лекцій вчителям під час курсової перепідготовки на базі Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наприкінці зустрічей учасники “круглих столів” оглянули експозицію Музею історії Святошинського району, ознайомилися зі змінними модулями щорічної виставки “Круглі дати місцевої історії”.

Проведення подібних заходів вже приносить, хоча ще й не значні, проте, конкретні результати. Вони вбачаються, передусім, у налагодженні контактів між різними установами, завдяки чому покращується інформованість про заходи і, відповідно, співробітництво в галузі киевознавства. Зокрема учасники круглого столу та члени КМО НСКУ взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції “Київ у соціокультурному просторі ХІХ – ХХІ століть: національний та європейський контекст” (квітень 2011 р.), яка проводилась у стінах Київського університету імені Бориса Грінченка. Інформацію про конференцію було надруковано її організаторами в журналі “Краєзнавство”. Це також участь у “круглих столах” з проблем столичної топоніміки, які проводяться в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Це й участь у ХІІ Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції “Освітянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи”, яка відбулася у жовтні минулого року в Івано-Франківську. Посилюється співпраця з бібліотеками. Члени КМО НСКУ брали участь в організації Всеукраїнської конференції з бібліотечного краєзнавства, яка відбулася в Національній історичній бібліотеці (жовтень 2011 р.). З працівниками відділу краєзнавчої літератури і бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки проведено спільний захід, в ході якого учні школи-лицею № 38 імені В. Молчанова були ознайомлені з минулорічними киевознавчими виданнями НСКУ. Бібліотеці передано 200 примірників книг, зокрема книги О. Тулуба “Київ та його давня давнина у творах народних”, монографія А.П. Коцура та О.В. Гордійчука “Становлення та діяльність Київського товариства грамотності” (1882 – 1908 рр.) та ін. Разом із тим координація наукових, громадських та освітянських форм краєзнавства в м. Києві, зусиль краєзнавчого загалу столиці є недостатньою й над цим ще потрібно багато працювати.